

Covid-19 Pandemi Sürecinde Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Koronavirüs Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi

Determination Of Coronavirus Anxiety Levels Of Health Sciences Faculty Students In The Covid-19 Pandemic

Tuba KARABEY¹, Ahmet MUMCU², Mehtap ARAS³

¹ Doktor Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi-Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bilim Dalı, Tokat, 0000-0002-2334-6560

² Doktor Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi-Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bilim Dalı, Tokat, 0000-0001-6610-5073

³ Doktor Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi-Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bilim Dalı, Tokat, 0000-0003-1194-8123

ÖZET

Amaç: Araştırmada, Covid-19 pandemi sürecinde sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kaygı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örnekleme yöntemi kolayda örneklemedir. Veriler, anket yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilere demografik soruları ve Covid-19 pandemisinde yaşadıkları kaygı düzeylerini ölçmek için "Koronavirüs Anksiyete Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 377 (%27,84) öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 304'ü (%80,6) kadın 73'ü (19,4) erkektir. Öğrencilerin 179'i (%47,5) yurttan, 175'i (%46,4) ailesi ile birlikte ve 23'ü (%6,1) de evde tek ya da bir arkadaşı ile kalmaktadır. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin, acil yardım ve afet yönetimi ile beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin covid-19 kaygı düzeylerinden anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p=0,049). Ayrıca sigara kullanan öğrencilerin kullanmayanlara göre kaygı düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu ve sigara kullananların kaygı düzeylerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (p= 0,020). Öğrencilerin kaygı düzeyleri cinsiyete, sınıfa, barındıkları yere ve alkol kullanımına göre farklılık göstermemektedir (p> 0,05).

Sonuç: Covid-19 pandemi sürecinde öğrencilerin kaygı düzeylerinin cinsiyete, sigara kullanım durumlarına ve eğitim öğretim aldıkları bölümlere göre farklılık göstermektedir. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin genel olarak Covid-19 kaygı düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Kaygı, Üniversite öğrencileri, Sağlık bilimleri fakültesi

ABSTRACT

Purpose: The study aimed to determine the anxiety levels of students studying at Health Sciences faculties during the Covid-19 pandemic.

Materials and Methods: The sampling method of the research is convenience sampling. The data were obtained by the survey method. The population of the research consists of students studying at the Faculty of Health Sciences of a state university. In addition to demographic questions, students studying at the Faculty of Health Sciences were asked the "Coronavirus Anxiety Scale", consisting of 5 items, to measure their anxiety levels during the Covid-19 pandemic. Research data were analyzed with SPSS 22.0 program.

Results: 377 students studying at the faculty of health sciences participated in the research. 304 (%80,6) of the students are female and 73 (19,4) are male. However, it was determined that the Covid-19 anxiety levels of the students of the physiotherapy and rehabilitation department differed significantly and were higher than the anxiety levels of the students of the nutrition and dietetics department. 179 (%47,5) of the students stay in the dormitory, 175 (%46,4) with their families and 23 (%6,1) at home alone or with a friend. It was determined that the Covid-19 anxiety levels of the nursing department students differed significantly and were higher than the covid-19 anxiety levels of the emergency aid and disaster management and nutrition and dietetics department students (p=0,049). In addition, it was concluded that there was a significant difference in the anxiety levels of the students who smoked compared to the non-smokers, and that the anxiety levels of the smokers were higher (p=0,020). Anxiety levels of students do not differ according to gender, class, place of residence and alcohol use (p>0,05).

Conclusion: During the Covid-19 pandemic, students' anxiety levels differ according to gender, smoking status and the departments they receive education. It has been concluded that the health sciences faculty students generally have low levels of Covid-19 anxiety.

Keywords: Covid-19, Anxiety, University student, Faculty of health sciences

Sorumlu yazar:

Tuba KARABEY, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, 60250, Taşhıçiftlik Kampüsü, TOKAT tuba.karabey@gop.edu.tr

Başvuru/Submitted: 06.08.2021 **Kabul/Accepted:** 24.09.2021

Cite this article as Karabey T, Mumcu A, Aras M. Determination of Coronavirus Anxiety Levels of Health Sciences Faculty Students in The Covid-19 Pandemic *J TOGU Heal Sci* 2021;1(2):50-61.

Giriş

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi bütün insanlığın tek gündemi haline gelmiştir. Birçok belirsizliğin yaşandığı bu süreçte salgın bireylerde yoğun bir strese neden olmaktadır (1). İnsan yaşamı tehdit eden Covid-19 salgını kişilerin sadece fizyolojik olarak değil psikolojik ve toplumsal yönden de derinden etkilemektedir. İnsanlık tarihine bakıldığında salgın hastalık durumunda bireylerde ortaya çıkan davranış örüntülerinin birbirine benzemediği görülmektedir. Yaşamı tehdit eden salgınlar kişilerde içe kapanma ve diğer insanlarla araya mesafe koyma davranışını artırmaktadır (2). Bir salgın tehdidi karşısında insanların gösterecekleri davranışlar salgının yaygınlığını ve yayılma hızını en aza indirmek ve dolayısıyla olabilecek ölümleri azaltmak açısından önemlidir. Salgın sürecinde ortaya çıkan davranışlar hakkında bilgi sahibi olmak sağlık otoritelerinin salgınla etkili bir şekilde müdahale etmeleri ve olabilecek sorunlara hazırlıklı olmaları açısından önem taşımaktadır. Bu belirsizliğe karşı yaşanan stres kişilerin kaygılarının anlamlı düzeyde yükseldiği göstermektedir (3).

Kaygı; endişe, sıkıntı, üzüntü duyulan düşünce, tasa olarak belirtilmektedir (4). Özellikle stresli durumlarda belirginleşen kaygı, kişinin kendini güvensiz olarak algıladığı durumlara karşı geliştirdiği doğal bir savunmadır (5). Kaygı evrensel olarak yaşama uyum düzeneğinin bir parçası olarak yaşanan bir duygudur. Yaşamın sürdürülmesi açısından gereklidir ve her insan hayatının bir evresinde bu duyguyu yaşamaktadır. Ancak, yoğun şiddetli ve uzun sürmesi, kişisel ve toplumsal işlevi olumsuz etkilemesi, algılama kavrama yeteneğini bozması açısından pek çok organik ve psikolojik hastalıkta görülmektedir (6).

Kaygı düzeylerini etkileyen pek çok faktör olmakla birlikte bunların başında sağlık ile ilgili etmenler gelmektedir. Covid-19 salgın sürecinde yapılan çalışmalarda çalışma kapsamındaki bireylerin sağlık anksiyete düzeylerinin orta düzeyde olduğu, orta düzeyde kaygı yaşadıkları saptanmıştır (7). Yaşamı tehdit eden bu sağlık probleminin bireylerin stres ve kaygı düzeylerini nasıl etkilediğinin bilinmesi, alınabilecek önlemler açısından önemlidir. Salgın kavramının insanlar arasında yayılmaya başlaması bile toplumsal akışı bozabilecektir. Korku ve panik içindeki toplumdaki bireyler salgının kontrol altına alınmasında en büyük engellerden biri olabilmektedir. Salgın süresince ortaya çıkabilecek kaygının ve stres algısının bilinmesi salgının yayılımı ve kontrol edilebilmesi açısından önem teşkil etmektedir. Literatür incelendiğinde Bohlken ve ark. (2020), yaptıkları araştırmada sağlık çalışanları ile çalışmış ve genç yaşta olan sağlık çalışanlarının daha yüksek düzeyde kaygı yaşadıklarını tespit etmişlerdir

(8). Yine Cao ve ark. (2020), Covid-19 salgını sürecinde Çin'deki üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada stres ve kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir (9).

Bu araştırmanın amacı Covid-19 pandemi sürecinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin korona virüs kaygı düzeylerinin incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 1354 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 377 öğrenci oluşturmuştur. Bölüm bazında öğrenci sayıları Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrenci Sayıları

Bölüm	Öğrenci Sayısı
Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü	142
Beslenme ve Diyetetik Bölümü	81
Ebelik Bölümü	349
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	245
Hemşirelik Bölümü	537
Toplam	1354

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (18.05.2021/ 39915) izin alınmıştır. Araştırmaya katılacak tüm katılımcılara bilgi verilmiş olup çevrim içi yazılı onam alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak için, Tanıtıcı özellikler formu, Koronavirüs Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Tanıtıcı özellikler formu toplam yedi (yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf, sigara, alkol kullanım durumu ve kalınan yer) sorudan oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anketler öğrencilere çevrimiçi olarak sosyal medya hesaplarından (whatsapp, linkedin, e-posta vb.) ulaştırılmıştır. Araştırmaya katılımda gönüllülük esasına dayanmıştır. Öğrencilerden çevrimiçi anketin başlangıcında Bilgilendirilmiş Onam Formu alınmıştır.

Koronavirüs Kaygısı Ölçeği

Koç ve Arslan (2021) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Koronavirüs Kaygısı Ölçeği beş maddedir. Bireyler son iki haftadaki deneyimlerine göre işaretler (0 - Hiç, 1- Nadir, bir veya iki günden az, 2- Birkaç gün, 3- Yedi günden fazla, 4 – Son iki hafta içinde hemen hemen her gün). Ölçek tek boyutludur. Ölçekten alınabilecek minimum puan 0'dır; maksimum puan 20'dir. Koronavirüs Anksiyete Ölçeğinde ters puanlı madde bulunmamaktadır (10). Yapılan açımlayıcı faktör analizi (afa) sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.81, Barlett testi ($\chi^2:812,47$; $p<0,001$) olarak tespit edilmiştir. KMO değerinin 0,60'tan büyük olması ve Barlett testinin anlamlı olması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Yapılan faktör analizi neticesinde ölçeğin tek faktörlü bir yapı ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Açıklanan toplam varyans değerinin tek faktörlü yapıyı %64,58 açıkladığı tespit edilmiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ve açıklanan toplam varyans değer Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Koronavirüs Kaygı Ölçeği Faktör Yükleri

Maddeler	Tek Faktör
Madde 1	0.825
Madde 2	0.812
Madde 3	0.807
Madde 4	0.796
Madde 5	0.777
Açıklanan Toplam Varyans	%64,588

Bu aşamadan sonra ölçeğe güvenilirlik analizi yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi neticesinde Croanbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.859 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç, ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 22.0 paket programından faydalanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermiş olup, veri analizinde tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi, açımlayıcı faktör analizi, t testi ve ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizleri) ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Hipotezleri

H1: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H2: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeyleri eğitim aldıkları bölüme göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H3: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeyleri eğitim aldıkları sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H4: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeyleri eğitim sürecinde kaldıkları yere (yurt, aile, ev) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H5: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeyleri sigara kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H6: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeyleri alkol kullanımına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Bulgular

Araştırmanın uygulandığı sağlık bilimleri fakültesi öğrenci dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir. Buna göre Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü’nün 142, Ebelik Bölümü’nün 81, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü’nün 245 ve Hemşirelik Bölümü’nün 537 öğrencisi bulunmaktadır (Tablo 1).

Tablo 2’de Koronavirüs Kaygı Ölçeği Faktör Yükleri açıklanmıştır. Ölçeğin toplam varyansı 64,58 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmaya alınan öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir. Buna göre öğrencilerin %80,6’sının kadın, %32,1’inin 1. Sınıf öğrencisi olduğu ve öğrencilerin yaş ortalamalarının $20,81 \pm 1,84$ olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	304	80.6
	Erkek	73	19.4
Yaş	17-25	369	97.8
	26-34	8	2.2
Bölüm	Acil Yardım ve Afet Yönetimi	85	22.5
	Beslenme ve Diyetetik Bölümü	53	14.1
	Ebelik Bölümü	71	18.8
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	77	20.4
	Hemşirelik Bölümü	91	24.1
Sınıf	1. Sınıf	121	32.1
	2. Sınıf	119	31.6
	3. Sınıf	70	18.6
	4. sınıf	67	17.5
Sigara Kullanma Durumu	Evet	46	12.2
	Hayır	331	87.8
Alkol Kullanım Durumu	Evet	11	2.9
	Hayır	366	97.1
Barınma	Yurt	179	47.5
	Aile ile evde	175	46.4
	Diğer	23	6.1

Tablo 4. Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Kaygı Düzeylerine İlişkin Puan Ortalamaları

Ölçek Maddeleri	$\bar{X}$	S	Min.	Max.
1. Koronavirüs ile ilgili haberleri okuduğumda ya da dinlediğimde başım döndü, sersemlemiş veya baygın hissettim.	1.60	.86	1	5
2. Koronavirüs hakkında düşündüğüm için uykuya dalma veya uykuda kalma konusunda sorun yaşadım.	1.57	.84	1	5
3. Koronavirüs hakkında düşündüğümde ya da bilgiye maruz kaldığımda felç olmuş veya donmuş gibi hissettim.	1.30	.70	1	5
4. Koronavirüs hakkında düşündüğümde ya da bilgiye maruz kaldığımda yemek yemeye ilgimi kaybettim.	1.36	.77	1	5
5. Koronavirüs hakkında düşündüğümde ya da bilgiye maruz kaldığımda mide bulantısı hissettim veya mide problemleri yaşadım.	1.35	.70	1	4

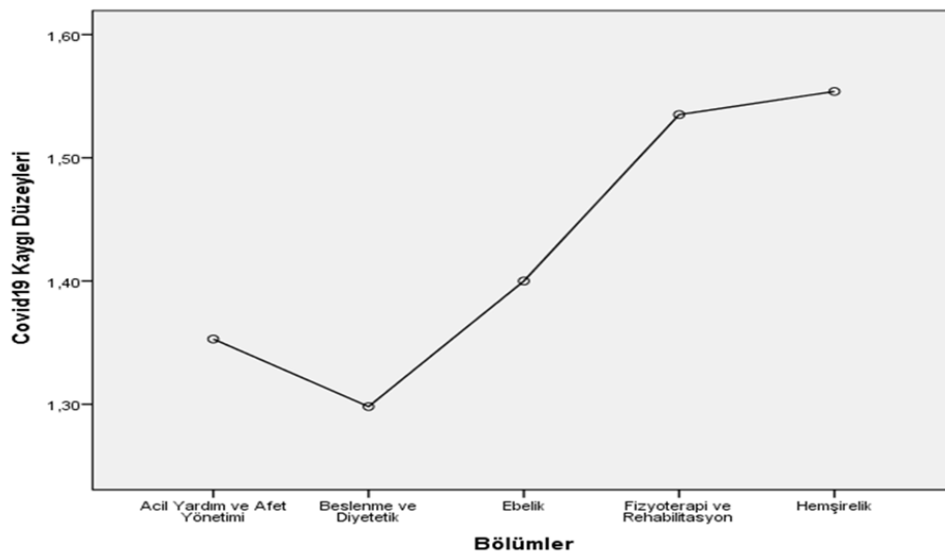
Öğrencilerin Covid-19 pandemisi kaygı düzeylerine ilişkin puan ortalamaları Tablo4'de verilmiştir. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin genel olarak Covid-19 kaygı düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Covid 19 Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Aldıkları Bölüme Göre Tek Yönlü Varyans Analizi SonuçlarıCovid-19 Kaygı Düzeyleri

Değişken	Bölüm	n	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamli Farklar
Covid-19 Kaygı Düzeyi	1.Acil Yardım ve Afet Yönetimi	85	1.35	.57			
	2.Beslenme ve Diyetetik	53	1.29	.51	2.414	.049*	5>1
	3.Ebelik	71	1.40	.56			5>2
	4.Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	77	1.53	.67			4>2
	5. Hemşirelik	91	1.55	.70			

Covid-19 kaygı düzeylerinin eğitim alınan bölüme göre dağılımları Tablo 5’de sunulmuştur. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeylerinin eğitim aldıkları bölüme göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla ANOVA (Tukey) çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin eğitim aldığı bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmıştır (F: 2.414; p: 0.049) ($p<0.05$). Öğrencilerin eğitim aldıkları bölüme göre Covid-19 kaygı düzeyleri incelendiğinde hemşirelik bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin, acil yardım ve afet yönetimi ile beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$). Yine fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinden anlamlı daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($P<0.05$) (Tablo 5). Sağlık bilimler fakültesi öğrencilerinin eğitim aldıkları bölümlere göre Covid-19 kaygı düzeyleri ortalama değerler üzerinden Şekil 1’de ayrıca gösterilmektedir.

Şekil 1. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Eğitim Aldıkları Bölüme Göre Covid-19 Kaygı Düzeyleri

Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde kaygı düzeylerinin sigara kullanımına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Covid-19 kaygı düzeyleri ile öğrencilerin sigara kullanım durumu arasındaki anlamlı farklıların tespitine yönelik analiz sonuçları Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Covid-19 Kaygı Düzeyleri ve Sigara Kullanım Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları

Değişken	Sigara Kullanma	n	X	S	t	p
Covid-19 Kaygı Düzeyleri	1.Sigara Kullanıyorum	46	1.63	.74	2.327	.020*
	2.Sigara Kullanmıyorum	331	1.41	.60		

*p<0,05

Öğrencilerin Covid-19 kaygı düzeyleri ve sigara kullanım durumları incelendiğinde sigara kullanan öğrencilerin Covid-19 kaygı düzeylerinin sigara kullanmayan öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (P<0.05).

Tartışma

Covid-19 pandemi sürecinde de ilk olarak fiziksel sağlık ön planda tutulmuş olup virüs bulaşını azaltmak ve enfeksiyonu kontrol altına almak için alınan önlemlerde salgının psikolojik boyutu göz ardı edilmektedir. Maalesef, salgının kontrolüne yönelik yapılan bu uygulamaların sonucu olarak toplumların psikolojik sağlığında önemli ölçüde bozulmalar meydana gelmektedir (12,13,14,15,16).

Covid-19 pandemi sürecinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin koronavirüs kaygı düzeylerinin belirlenmeyi amaçladığımız çalışmamızda öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde Covid-19 pandemisi sırasında ve öncesinde yapılan birçok çalışmada karantinanın kişiler üzerinde korku, öfke ve kaygı durumlarını artırdığı gösterilmiştir (17,18,19,20,21). Bulgularımız bu yönüyle literatürü desteklememektedir.

Çalışma sonuçlarımıza göre hemşirelik bölümü öğrencilerinin, acil yardım ve afet yönetimi ile beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinden anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ebelik bölümü öğrencileri ile diğer bölüm öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, fizyoterapi ve

rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinden anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Şekil 1'e bakıldığında hemşirelik bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerinden daha fazla kaygı duydukları söylenebilir. Tüm sağlık profesyonellerinin özelinde de hemşirelerin Covid-19 salgına karşı ciddi çalışma ortamı, sınırlı özgürlük, ağır sorumluluk, herhangi bir zamanda ölüm riski olumsuz faktörlerdendir. Bu nedenle hemşireler fiziksel, zihinsel ve çevresel uyaranlarla karşı karşıyadır ve bunun sonucunda sağlık kaygısı yaşayabilmektedirler (22). Yine Birimoğlu Okuyan ve ark., (2020) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu saptamışlardır. Çalışmamız bu yönüyle literatürü desteklemektedir (23).

Çalışmamızda sigara kullanan öğrencilerin kaygı düzeylerinin kullanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sigara bağımlılık yapıcı ya da kötüye kullanımı olan bir madde olduğu için öğrencilerin hayattan yeteri kadar keyif alamamalarına neden olabilmekte ve öğrencileri psikolojik anlamda olumsuz yönde etkilemektedir (24). Literatür incelendiğinde Siyez ve Aysan (2007)'in yaptığı bir araştırmada da genel olarak sigara kullanmanın yaşam doyumunu azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarımız literatürle paralellik göstermektedir (25). Ayrıca literatürde sigara kullanan bireylerin baş etme düzeylerinin kullanmayan bireylere göre daha düşük olduğu belirtilmiştir (26). Bu durum sigara kullanan öğrencilerin Covid-19 pandemisine yönelik daha yüksek düzeyde kaygı yaşamalarına sebep olmuştur.

Sonuç

Covid-19 pandemi sürecinde öğrencilerin kaygı düzeylerinin sigara kullanım durumlarına ve eğitim öğretim aldıkları bölümlere göre farklılık göstermektedir. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin genel olarak Covid-19 kaygı düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda farklı gruplar üzerinde uzun vadeli araştırmalara ihtiyaç olduğunu düşünülmektedir. Yine sağlık otoritelerinden Covid-19 hakkında doğru bilgileri yaymak ve bu noktada etkileşim ve bilgi paylaşımını sağlamak için bilimsel araştırmalardan etkili stratejilere ihtiyaç vardır.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Çalışmanın örneklemini sadece bir devlet üniversitesinde öğrenim gören sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırma sonucunu genellemek mümkün değildir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

İzinler: Çalışma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvurularak Etik Kurul Onayı (18.05.2021/ 39915) ve kurum izini alınmıştır.

Yazar Katkıları: Planlama: TK, MA, AM; Literatür tarama: TK, MA, Yazım: TK, MA, AM, Yorumlama: AM, TK MA, Dergiye gönderme: MA, TK, AM.

KAYNAKÇA

- 1.Lau, J.T.F., Yang, X., Pang, E., Tsui, H.Y., Wong, E. & Wing, Y.K. SARS-related perceptions in Hong Kong. *Emerging Infectious Diseases*, 2005;11(3):417-424.
- 2.Thornhill, R. & Fincher, C. L. The parasite-stress theory of sociality, the behavioral immune system, and human social and cognitive uniqueness. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 2014;8(4): 257–264.
- 3.Taylor, M.R., Kingsley, E.A., Garry, J. S. & Raphael, B. Factors influencing psychological distress during a disease epidemic: Data from Australia's first outbreak of equine influenza. *BMC Public Health*, 2008; 8, 347.
- 4.T.D.K. (2020). Türk dil kurumu. <https://sozluk.gov.tr>.
- 5.Öz F. Sağlık alanında temel kavramlar. İmaj Yayınları; 2010.
- 6.Öztürk O. Ruh sağlığı bozuklukları. Nobel Tıp Kitapevleri; 2004.
- 7.Ekiz T., İlman E, Dönmez E. Bireylerin sağlık anksiyetesi düzeyleri ile covid-19 salgını kontrol algısının karşılaştırılması. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2020; 6(1): 139-154.
- 8.Bohlken J, Schömig F, Lemke MR, Pumberger M ve Heller SG. Covid-19 pandemic: Stress experience of healthcare workers- A short current review *Psychiatrische Praxis*, 2020; 47(4): 190-197.
- 9.Cao W, Fang Z, Hou G, Han M, Xu X, Dong J ve Zheng J. The psychological impact of the covid-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Resesarch*, 2020; 287:1-5.
- 10.Koç, H. ve Arslan, C.Adaptation and psychometric evaluation of the Turkish Version of the Coronavirus Anxiety Scale. *Journal of Cognitive Behaviour Psychotherapy Research*, Advance online publication, 2021.
- 11.Van Widenfelt BM, Treffers PD, De Beurs E, Siebelink BM ve Koudijs E.Translation and cross-cultural adaptation of assessment instruments used in psychological research with children and families. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2005; 8(2):135–147.
- 12.Wang C, Pan R, Wan X, Tan Y, Xu L, Ho CS ve Ho RC. Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International journal of environmental research and public health*, 2020;17(5):1729.
- 13.Pakenham KI, Landi G, Boccolini G, Furlani A, Grandi S ve Tossani E. The moderating roles of psychological flexibility and inflexibility on the mental health impacts of COVID-19 pandemic and lockdown in Italy. *Journal of contextual behavioral science*, 2020; 17: 109-118.
- 14.Godinic D, Obrenovic B ve Khudaykulov A. Effects of economic uncertainty on mental health in the COVID-19 pandemic context: social identity disturbance, job uncertainty and psychological well-being model. *Int. J. Innov. Econ. Dev*, 2020; 6:61-74.
- 15.Odriozola-González P, Planchuelo-Gómez Á, Irurtia MJ ve de Luis-García R. Psychological effects of the COVID-19 outbreak and lockdown among students and workers of a Spanish university. *Psychiatry research*, 2020;290: 113108.

16. Usher K, Bhullar N ve Jackson D. Life in the pandemic: Social isolation and mental health. 2020.
17. Bai YM, Lin CC, Lin CY, Chen JY, Chue CM ve Chou P. Survey of stress reactions among health care workers involved with the SARS outbreak. *Psychiatric Services*, 2004; 55: 1055– 1057.
18. Brooks SK, Webster RK, Smith LE, Woodland L, Wessely S, Greenberg N ve Rubin GJ. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *The Lancet*, 2020; 395(10227): 912–920.
19. Cava MA, Fay KE, Beanlands HJ, McCay EA ve Wignall R. The experience of quarantine for individuals affected by SARS in Toronto. *Public Health Nursing*, 2005; 22: 398– 406.
20. Desclaux A, Badji D, Ndione AG ve Sow K. Accepted monitoring or endured quarantine? Ebola contacts' perceptions in Senegal. *Social Science in Medicine*, 2017; 178: 38– 45.
21. Hawryluck L, Gold WL, Robinson S, Pogorski S, Galea S ve Styra R. SARS control and psychological effects of quarantine, Toronto, Canada. *Emerging Infectious Diseases*, 2004; 10(7): 1206– 1212.
22. Chai J. Countermeasures to reduce psychological stress of nurses in SARS ward. *J Peking Univ (Health Sciences)*, 2003; S1:156.
23. Birimoglu Okuyan C, Karasu F, Polat F. Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19'a Maruz Kalma Korkularının Sağlık Kaygısı Düzeyleri Üzerine Etkisi: Bir Üniversite Örneği. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020; 13(COVID-19 Özel Sayı): 45-52.
24. Öztürk A, Çetinkaya RS. Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile tinsellik, iyimserlik, kaygı ve olumsuz duygu düzeyleri arasındaki ilişki. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2015; 42(42): 335-356.
25. Siyez DM, Aysan F. Sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanan ve kullanmayan öğrencilerin öz-yeterlilikleri ve yaşam doyumları ile stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *Selçuk Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007; 23: 17-34.
26. Karaca A, Yıldırım N, Ankaralı H, Açıkgoz F, Akkuş, D. Perceived level of clinical stress, stress responses and coping behaviors among nursing students. *Journal of Psychiatric Nursing*. 2017; 8(1), 32-39.